

Úvod

Národní památkový ústav prošel v roce 2013 reorganizací, jejímž výsledkem byl v oblasti správy památkových objektů vznik čtyř územních pracovišť. Cílem transformace v této oblasti bylo zajištění větší efektivity při správě památek, včetně posilování vnějšího financování, mimo jiné i ze zdrojů Evropské unie.

Nově vzniklá Územní památková správa v Českých Budějovicích (dále ÚPS ČB) pro kraj Jihočeský, Plzeňský a kraj Vysočina se proto po roce 2015 vedle jiných aktivit soustředila na přípravu projektů pro 13. výzvu Integrovaného regionálního operačního programu (IROP), se zaměřením na revitalizaci vybraných památek. O finanční podporu se podle pravidel výzvy mohly ucházet pouze objekty se statutem národních kulturních památek.

Výběr památek pro zařazení do IROPu nebyl ze strany budějovické územní památkové správy náhodný. Při porovnání tří spravovaných regionů bylo zřejmé, že větší množství památek v horším stavebně technickém stavu se nachází na Plzeňsku. Vedení ÚPS ČB proto v koordinaci s generálním ředitelstvím NPÚ rozhodlo soustředit se zejména na tento kraj. Po zvážení všech souvislostí byly pro IROP vybrány tři památkové areály: selský dvůr U Matoušů v Plzni-Bolevci, klášter Plasy (okr. Plzeň-sever) a klášter Kladrubech (okr. Tachov).

V případě selského dvora U Matoušů hrálo důležitou úlohu několik faktorů. Národní památkový ústav převzal tento areál do své správy v roce 2007 a již tehdy se veřejně zavázal, že jej opraví a zpřístupní veřejnosti. To se ale v následujících letech nedařilo, statek se nacházel i nadále v nevyhovujícím stavu a nepřístupný veřejnosti. Proto ÚPS ČB rozhodla zařadit tento objekt do akcí podpořených z IROP. Projekt nazvaný *Rok na vsi* byl posléze ve všech svých částech realizován, o čemž podrobně referují příspěvky v tomto sborníku, a v létě 2021 slavnostně zpřístupněn veřejnosti. Tím se bezesbýtku naplnil veřejný závazek NPÚ i letitá přání zainteresované veřejnosti, členů Spolku Boleveckých rodáků a v neposlední řadě potomků někdejších vlastníků.

Bývalý cisterciácký klášter v Plasích patří k nejrozsáhlejším památkovým areálům v České republice. Národní památkový ústav spravuje pouze jeho část – budovy konventu, barokní sýpku a areál prelatury. Většina exteriérů a interiérů těchto budov se dlouhodobě nachází v nevyhovujícím stavu. Nedostatečné je také zázemí pro zaměstnance kláštera i jeho návštěvníky. Tato situace vyžadovala výraznější investiční akci, která by zlepšila stav památky a současně iniciovala navazující projekty, které by postupně vedly k celkové rehabilitaci areálu. Národní památkový ústav také považoval za nutné, aby reagoval na již úspěšně realizované nebo připravované proměny sourodních objektů v areálu někdejšího opatství ve vlastnictví

Národního technického muzea, plaského městského úřadu a Římskokatolické farnosti v Plasích. Příprava projektu s názvem *Cisterciácký klášter Plasy - Obnova opatské rezidence* byla zahájena v roce 2015 s předpokladem dokončení v roce 2022. Cíle projektu a průběh prací popisují podrobně konkrétní studie v tomto sborníku. Kromě revitalizace vybrané části areálu plní projekt i výše zmíněnou sekundární úlohu. Jeho prostřednictvím se podařilo aktivovat zájem a energii zainteresovaných pracovníků ÚPS ČB i správy kláštera, a již během realizace projektu vznikají další investiční záměry a projekty. Ty mají zajistit potřebné pokračování revitalizace i v dalších částech rozsáhlého památkového areálu a v přiměřeném čase snad umožní celkovou rehabilitaci této významné národní kulturní památky.

Areál bývalého benediktinského kláštera v Kladrubech prošel podobnými historickými peripetemiemi jako klášter v Plasích, včetně nevhodného využívání a postupného chátrání až do druhé poloviny 20. století. Teprve od sedmdesátých let, kdy klášter převzalo do správy Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody v Plzni (předchůdce dnešních regionálně příslušných územních pracovišť Národního památkového ústavu – odborného pracoviště v Plzni a památkové správy v Českých Budějovicích), probíhaly postupné opravy. Nikoliv ale v potřebném tempu a rozsahu, který by odpovídal velikosti a míře narušení celého areálu. Projekt IROP s názvem *Život v řádu* má přinést v těchto souvislostech zásadní změnu. Navazuje na předchozí aktivity, související se záchranou a obnovou areálu a s hledáním odpovídající náplně. Příprava projektu byla zahájena roku 2015, v současné době je ve stadiu realizace s předpokladem ukončení v roce 2022. Podrobnosti uvádějí příslušné studie v tomto sborníku. Stejně jako v Plasích, i zde má projekt svou sekundární, iniciační úlohu, tj. probouzí energii a synergii všech zainteresovaných za účelem tvorby dalších investičních záměrů a projektů, směřujících k celkové rehabilitaci areálu.

Projekty IROP pro Plzeňský kraj v režii ÚPS ČB jsou od začátku řízeny z budějovického centra týmem ve stejném složení: ředitel Petr Pavelec, ekonomická náměstkyně Zdeňka Škabroudová, vedoucí odboru správy majetku Josef Masaryk. Právní servis zajišťuje Dana Štarmannová, tým investičních techniků řídí Veronika Zelinková. Vše probíhá v těsné koordinaci s vedoucími jednotlivých správ: v Bolevci to byla Marcela Poláková a Martin Kolovský, v Plasích Pavel Duchoň a v Kladrubech Milan Zoubek. Veškeré práce probíhají v kooperaci a s pomocí specialistů z ÚPS ČB i ÚOP v Plzni.

Mgr. Petr Pavelec, Ph.D.
ředitel NPÚ, ÚPS v Českých Budějovicích